

HENRYK SPUSTEK

Uniwersytet Opolski

ORCID: 0000-0001-7594-1866

Terroryzm — walka słabych z silnymi

Nie jestem za terrorem. Terror to broń słabych.

Widzę w nim niewiarę.

Józef Piłsudski, *W przeddzień roku 1905,*
odczyt z 2 lutego 1912 roku

1. Wprowadzenie

Zamieszczone motto jest nieprzypadkowe. Zawiera ono istotę zjawiska terroru mającego swoją ostoję w słabości. Terror, będąc jednym z głównych narzędzi stosowanych w konfliktach zbrojnych minionej epoki, wskazuje jednoznacznie na trywialne i wciąż niestety aktualne źródło swego pochodzenia. Źródłem tym jest słabość, stosowana forma działania zaś jest przejawem niewiary w możliwość narzucenia przeciwnikowi własnej woli (w tym również systemu własnych wartości) przy użyciu innych metod niż te, które uznane są za terror. W tym sensie można mówić o walce „słabych” z „silnymi”. Słabość jest rozumiana jako brak sił wystarczających, aby sprostać potencjałowi strony przeciwnej w otwartej walce, przy użyciu metod wojny dopuszczalnych międzynarodowym prawem humanitarnym. Użycie metod terroru ma za zadanie doprowadzenie do uzyskania przewagi „słabych” nad „silnymi”. W tym miejscu warto przytoczyć jedną z wielu myśli Józefa Piłsudskiego, dotyczących sztuki wojennej:

Należy skierować atak na słabe strony armii, aby tą drogą zmniejszyć wagę silnych. Zniszczenie sieci komunikacji telefonicznej i telegraficznej, zepsucie linii kolejowej, wysadzenie mostów, uniemożliwienie dowozu żywności i ładunków, rozdrobnienie siły wojskowej za pomocą napadów na liczne punkty i instytucje, które muszą być strzeżone, zamachy na przedstawicieli władz i kierowników oddziałów wojskowych, demoralizowanie armii za pomocą propagandy

antyrządowej — wszystko to są środki osłabiające siły rządowe i dające nam możliwość uzyskania przewagi¹.

Przytoczona myśl wyraźnie wskazuje na duże znaczenie (często decydujące) niemilitarnych aspektów walki, wspomagających proces uzyskania przewagi słabszego militarnie nad znacznie silniejszym przeciwnikiem. Otwarte pozostaje natomiast pytanie o istotę tego typu działań, a w szczególności o wszelkiego rodzaju zamachy na siły rządowe, czyli organy cywilne, które nie biorą bezpośredniego udziału w starciach zbrojnych. Jakkolwiek zamachy na władze wojskowe można próbować usprawiedliwiać, to tego typu działania w sferze cywilnej z pewnością nie. W jaki sposób należy zakwalifikować te działania, do jakiej grupy? Czym różnią się one od działań uznanych za terrorystyczne podczas stanu pokoju? Niezależnie od uzyskanej odpowiedzi na postawione tutaj pytania należy stwierdzić, że zarówno w przypadku działań zbrojnych, jak i w trakcie pokoju mechanizm prowadzący do uzyskania przewagi „słabych” nad „silnymi” jest podobny i polega na wykorzystaniu niekonwencjonalnych metod walki. Różnica zasadza się jedynie na tym, że w przypadku pierwszym (otwarty konflikt zbrojny) metody te próbuje się usprawiedliwić, natomiast w przypadku drugim (stan pokoju) zasługują one bezwzględnie na miano metod terrorystycznych.

Zamiarem autora niniejszego artykułu nie jest rozstrzygnięcie poruszanej kwestii spornej, dotyczącej jednoznacznego rozumienia działań terrorystycznych. Najistotniejszym zadaniem jest wykazanie podobieństwa procesu uzyskania przewagi „słabych” nad „silnymi”, w warunkach zarówno wojny, jak i pokoju. Spostrzeżenie to umożliwi zbudowanie uniwersalnego modelu przewagi.

2. Walka, wojna i konflikt zbrojny

Definicje literaturowe, które przedstawię, mają na celu uzasadnienie stosowania terminologii przypisanej pierwotnie do procesów walki zbrojnej, również w odniesieniu do zjawisk terrorystycznych.

Walka

W interpretacji wojskowej walka to zorganizowane, skupione w czasie i przestrzeni, zbrojne starcie dwóch przeciwstawnych stron w skali taktycznej². W ujęciu prakseologicznym walka rozumiana jest szerzej i traktowana jako osobliwy przypadek wzajemnej interakcji, prowadzący do ciągłego doskonalenia techniki działań obu stron.

¹ J. Piłsudski, *Zadania praktyczne rewolucji w zaborze rosyjskim*, Kraków 1910, cyt. za: B. Urbanowski, *Józef Piłsudski. Myśli, mowy i rozkazy*, Warszawa 1989, s. 48.

² M. Huzarski, *Zagadnienia taktyki wojsk lądowych*, Toruń 1999, s. 23.

Walka to wszelkie działania przynajmniej dwupodmiotowe (przy założeniu, że zespół może być podmiotem), gdzie jeden przynajmniej z podmiotów przeszkadza drugiemu. W szczególnym, najzwyczajszym i najciekawszym przypadku oba podmioty nie tylko dążą obiektywnie do celów niezgodnych, lecz nadto wiedzą o tym i liczą się w budowaniu swoich planów też z działaniami strony przeciwnej. Dlatego też przypadek wzajemnego, obiektywnego i świadomego zarazem przeszkadzania uważany jest za najciekawszy, iż wtedy obie strony zmuszają się wzajemnie w sposób osobliwie intensywny do pokonywania trudności, a więc pośrednio — do usprawniania techniki działań. Tego typu walka występuje w sporach politycznych, konkurencji handlowej i przemysłowej oraz w grze szachowej³.

Wojna

Definicja wojny jest niejednoznaczna. Trudności definicyjnych należy upatrywać w kilku zasadniczych kwestiach, do których należą: jednoznaczne rozróżnienie stron, pomiędzy którymi zachodzi interakcja (wątpliwości w stosunku do określenia rodzaju podmiotów — uczestników wojny, tzn. wątpliwości w stosunku do ograniczenia się do podmiotów państwowych czy też uwzględnienie grup o charakterze podmiotów prawa wojny), definicja użycia siły (zmienny charakter środków walki w zależności od możliwości technicznych i technologicznych stron konfliktu). Definicja wojny przechodziła swoistą ewolucję, która rozpoczęła się od charakterystyki klasycznych konfliktów zbrojnych. Można zatem wskazać kilka jej postaci:

1) Wojna to „stan, w jakim znajdują się osoby toczące spór przy użyciu siły, przy czym jest to stan prawny”⁴;

2) Wojna jest „aktem przemocy, mającym na celu zmuszenie przeciwnika do spełnienia naszej woli, jak również prawdziwym narzędziem polityki, dalszym ciągiem stosunków politycznych, przeprowadzeniem ich innymi środkami”⁵;

3) Wojna to „spór między dwoma lub więcej państwami przy użyciu sił zbrojnych, w celu pokonania przeciwnika i narzucenia takich warunków pokoju, jakie satysfakcjonują zwycięzcę”⁶;

4) Wojna jest „stanem walki przede wszystkim za pomocą publicznej siły zbrojnej między dwoma lub więcej podmiotami prawa narodów albo przynajmniej grupami mającymi charakter podmiotów prawa wojny, przy zerwaniu stosunków pokojowych między stronami”⁷.

Wojna na trwałe związana jest z życiem społecznym, stała się faktem społecznym. Zmieniły się cele, metody i środki walki oraz jej definicja. Jednakże wojna nigdy w swojej historii nie funkcjonowała poza społeczeństwem, zawsze stanowiła zjawisko społeczne.

³ T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław 1982, s. 221.

⁴ H. Grotius, *Trzy księgi o prawie wojny i pokoju*, tłum. R. Bierzanek, t. 2, Warszawa 1959, s. 61.

⁵ C. von Clausewitz, *O wojnie*, tłum. A. Cichowicz, L. Koc, F. Schoener, Kraków 2007, s. 29.

⁶ L. Oppenheim, *International Law. A Treatise*, vol. 2, London 1955, s. 178.

⁷ L. Ehrlich, *Prawo międzynarodowe*, Warszawa 1958, s. 448.

Warto podkreślić, że „niezależnie od przyjmowanych kryteriów klasyfikacyjnych można uznać wojnę za teleologicznego rodzaju konflikt zbrojny, w którym dochodzi do zderzenia się sfer psychologicznej, prawnej i politycznej”⁸.

Konflikt zbrojny

Zastąpienie w Międzynarodowym Prawie Humanitarnym pojęcia „wojny” pojęciem „konfliktu zbrojnego” spowodowało pewne ułatwienie polegające na jasnym rozumieniu stanu stosunków pomiędzy dwoma lub większą, identyfikowalną w sposób jednoznaczny, liczbą podmiotów. Kluczowe znaczenie ma tutaj akcentowanie identyfikowalności stron konfliktu, przy czym strona konfliktu nie musi być koniecznym podmiotem państwowym. Definicja konfliktu zbrojnego podana przez Międzynarodowy Trybunał Karny ds. zbrodni w byłej Jugosławii traktuje strony konfliktu zbrojnego w sposób bardziej ogólny od pojmowania klasycznego, a mianowicie stwierdza, że „konflikt zbrojny istnieje zawsze, gdy między państwami dochodzi do użycia sił zbrojnych lub długotrwałej przemocy zbrojnej między władzami rządowymi a zorganizowanymi grupami zbrojnymi lub między takimi grupami na terytorium jednego państwa”. Uwzględnienie w definicji konfliktu zbrojnego „zorganizowanych grup zbrojnych” wskazuje na rozszerzenie pojęcia wojny poza jej klasyczne rozumienie. W zakresie pojęcia „zorganizowane grupy zbrojne” mieści się pojęcie „organizacji terrorystycznej”, która przeważnie ma charakter zbrojny.

3. Terroryzm i wojna z terroryzmem

Przytoczone definicje terroryzmu wskazują na powiązanie tego terminu z pojęciem walki i wojny w ogóle. Zmiana charakteru współczesnych konfliktów zbrojnych wydatnie przyczyniła się do szerszego rozumienia terroryzmu. Powstały kolejne jego odmiany, m.in. pojawił się tzw. superterroryzm, którego celem jest eskalacja przemocy i maksymalizacja strat wśród ludności cywilnej⁹. Zamach terrorystyczny z użyciem broni masowego rażenia powoduje tysiące ofiar i jednocześnie daje terrorystom znaczną przewagę nad rządami zagrożonych państw w kwestiach osiągnięcia własnych celów (wymuszenie określonych działań strony przeciwnej)¹⁰.

⁸ K. Drabik, *Natura wojny w poglądach filozofów realistów*, „Kwartalnik Bellona” 2013, nr 3, (677), s. 118.

⁹ Y. Alexander, M. Hoenig, *Superterroryzm biologiczny, chemiczny i nuklearny*, tłum. R. Stiller, Warszawa 2001, s. 7.

¹⁰ Z. Polcikiewicz, *Prognozy użycia broni jądrowej w przyszłych wojnach i konfliktach zbrojnych*, [w:] *Współczesne oblicza bezpieczeństwa międzynarodowego*, red. Ł. Jureńczyk, K. Sierpułowska, S. Sadowski, Bydgoszcz 2014, s. 55.

Terroryzm

Akt terroryzmu stanowią „wszystkie działania przestępcze skierowane przeciwko państwowym, których celem jest wytworzenie stanu terroru w umysłach ludzi, grup osób lub społeczeństwa”¹¹. Terroryzm to „przestępstwo wojenne popełnione w czasach pokoju”¹².

Terroryzm definiują zatem różnie umotywowane ideologicznie, planowane i zorganizowane działania pojedynczych osób lub grup, skutkujące naruszeniem istniejącego porządku prawnego, podjęte w celu wymuszenia od władz państwowych i społeczeństwa określonych zachowań i świadczeń, często naruszające dobra osób postronnych. Działania te realizowane są z całą bezwzględnością, za pomocą różnych środków (przemoc fizyczna, użycie broni i ładunków wybuchowych), w celu nadania im rozgłosu i celowego wytworzenia lęku w społeczeństwie¹³.

Terroryzm stanowi jedno z najpoważniejszych pogwałceń uniwersalnych wartości, na których opiera się Unia Europejska, takich jak godność ludzka, wolność, równość i solidarność oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności¹⁴.

Wojna z terroryzmem — nowa wojna światowa

Wydarzenia z 11 września 2001 roku w USA stały się przyczyną wprowadzenia pojęcia „wojna z terroryzmem”. Pojawiło się wiele opinii na temat miejsca kulminacji działań i sposobu przebiegu tej wojny oraz prognoz skutków, jakie ona niesie. Najistotniejszy jest jednak fakt użycia terminu „wojna” w opisie ataków terrorystycznych oraz brak jednoznacznie zdefiniowanego przeciwnika¹⁵. Termin „wojna” przestał być rezerwowany jedynie do opisu klasycznego konfliktu zbrojnego. Pozostaje zatem pytanie o możliwość modelowania zjawiska walki z terroryzmem analogicznie do rozważań nad modelowym ujęciem walki zbrojnej. Na rysunku 1 przedstawiono główne czynniki walki zbrojnej.

¹¹ Konwencja Ligi Narodów z 1937 roku.

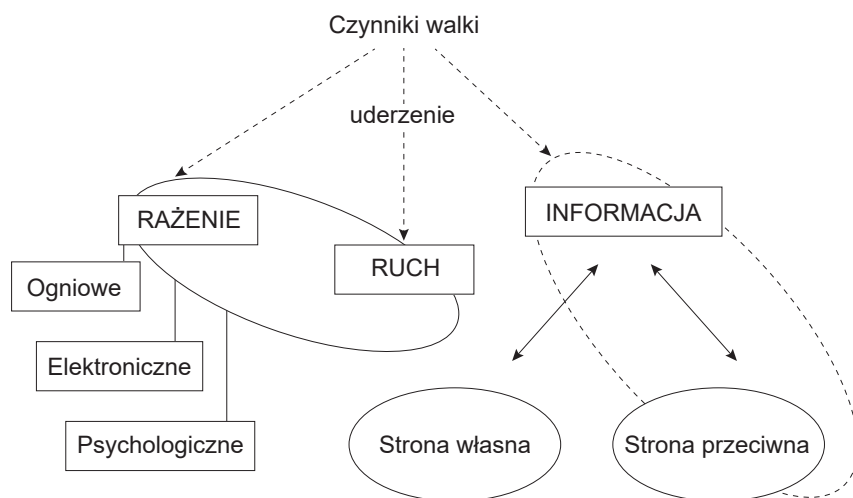
¹² Definicja zaproponowana przez A.B. Schmidta, <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/definicje.php> (dostęp: 25.04.2017).

¹³ Definicja akademicka, źródło: <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/definicje.php> (dostęp: 25.04.2017).

¹⁴ Decyzja Ramowa Rady Unii Europejskiej z dnia 28 listopada 2008 roku.

¹⁵ J. Wójcik określa wprowadzenie terminu wojny z terroryzmem jako jeden z najpoważniejszych błędów w walce z terroryzmem. J. Wójcik, *Wojna z terrorem piętnaście lat później*. „Miejscem kulminacyjnych wydarzeń tego konfliktu będzie Europa”, <http://wiadomosci.wp.pl/wojna-z-terrorem-pietnascie-lat-pozniej-miejscem-kulminacyjnych-wydarzen-tego-konfliktu-bedzie-europa-6035480470459009a> (dostęp: 25.04.2017).

Analiza treści rysunku 1 pozwala na stwierdzenie, że przedstawione tu główne czynniki walki mogą mieć zastosowanie w modelu walki z terroryzmem. Terroryzm posługuje się zarówno środkami rażenia, jak i wykorzystuje uwarunkowania przestrzenne oraz zasoby informacyjne, uderzenia na sferę informacyjną zaś znane są pod pojęciem cyberterroryzmu.

Rys. 1. Główne czynniki walki zbrojnej

Źródło: opracowanie własne.

4. Przewaga i jej model

Pojęcie przewagi (wykorzystywane w sztuce wojennej) jest nierozdzielnie związane z osiągnięciem sukcesu tak w starciach zbrojnych, jak również w sferze niemilitarnej (teoria gier). Przewaga występuje w dwóch kategoriach wartości. Pierwsza, którą można jednoznacznie i łatwo ocenić, policzyć czy zmierzyć, to przewaga materialna, wymierna. Druga kategoria to przewaga niematerialna¹⁶. Można zatem mówić o przewadze ilościowej i jakościowej. Pod pojęciem przewagi jakościowej rozumie się przewagę wytworzoną przez wykorzystanie czynników trudno mierzalnych¹⁷. W celu zdobycia przewagi ogólnej należy w planowaniu i prowadzeniu walki uwzględnić i umiejętnie łączyć te dwie kategorie przewagi.

¹⁶ J. Zubek, *Rozprawa habilitacyjna*, dodatek C/8300, AON, Warszawa 1990, s. 42–43.

¹⁷ Z. Galewski, *Czynniki powodzenia we współczesnej walce*, Warszawa 1986, s. 11–12.

Przewaga

Poniżej przytoczono dwie definicje przewagi: z militarne go i niemilitarne go punktu widzenia.

Przewaga to górowanie nad przeciwnikiem pod względem intelektualnych możliwości dowódców i oficerów sztabu, taktyki i sztuki operacyjnej, lepszere go uzbrojenia, doskonalszych środków walki, skuteczniejszego wykorzystania warunków terenowych, większej liczby wojsk w ogólności lub tylko w określonym miejscu i czasie, które zapewni narzucenie przeciwnikowi własnej woli i sposobu realizacji zamiaru walki, bitwy lub operacji przy jak najmniejszych stratach własnych¹⁸.

Niemilitarna definicja przewagi zawiera bardzo istotną wskazówkę, traktuje przewagę w kategorii procesu:

Silniejszego przeciwnika zbiorowego można pokonać staczając walki kolejno z poszczególnymi uczestnikami zespołu, a względem każdego z osobna mając przewagę. Jeżeli przeciwnik stanowi całość zorganizowaną, to niszczymy to, co go jednoczy¹⁹.

Umiejętne prowadzenie walki umożliwia stronie słabszej uzyskiwanie przewagi w ciągu poszczególnych starć, co w efekcie prowadzi do pokonania strony silniejszej. Zjawisko to można zaobserwować podczas działań terrorystycznych. Jednym z przykładów osiągnięcia przez terrorystów przewagi jest wycofanie, po serii zamachów terrorystycznych, brygady hiszpańskiej wchodzącej w skład dowodzonej przez Polskę dywizji międzynarodowej w Iraku²⁰.

¹⁸ K. Nożko, *Walka o przewagę*, Warszawa 1985, s. 7.

¹⁹ T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław 1982, s. 209.

²⁰ W listopadzie 2005 roku została ogłoszona nowa hiszpańska ustawa organiczna o obronie narodowej. W artykule 19 Ustawy zawarto warunki uczestnictwa Sił Zbrojnych Hiszpanii w misjach zagranicznych:

„Warunki konieczne, aby Siły Zbrojne mogły realizować misje zagraniczne niezwiązane bezpośrednio z obroną Hiszpanii lub interesem narodowym są następujące:

a) Misje przeprowadzane będą na jednoznaczny wniosek Rządu Państwa, na którego terytorium mają się odbywać lub upoważnienie do nich wydane zostanie w uchwałach Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych lub zostaną uchwalone przez organizacje międzynarodowe, których Hiszpania jest stroną, a w szczególności przez Unię Europejską lub Organizację Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), w ramach ich odpowiednich kompetencji;

b) będą miały cele defensywne, humanitarne, stabilizacyjne lub cele utrzymania i zachowania pokoju, przewidziane i nakazane przez wymienione organizacje;

c) będą zgodne z Kartą Narodów Zjednoczonych i nie będą sprzeczne ani nie będą naruszały zasad umownego prawa międzynarodowego, które Hiszpania włączyła do swojego porządku prawnego zgodnie z artykułem 96.1 Konstytucji”.

Źródło: M. Mróz, *Użycie sił zbrojnych za granicą w świetle hiszpańskiej ustawy o obronie narodowej*, Warszawa 2006, s. 5.

Model przewagi

Zjawisko tworzenia przewagi należy rozumieć w sposób dynamiczny, w postaci procesu zmiennego w czasie. Autor niniejszego artykułu wykonał opisowy model przewagi i uzasadnił jego przydatność w przypadku modelowania zjawisk pola walki²¹. Model został zbudowany na bazie równania różniczkowego zwanego prawem wzrostu Robertsona oraz funkcji logistycznej będącej rozwiązaniem tegoż równania²². Prawo wzrostu Robertsona zawiera dwa istotne czynniki: czynnik wzrostu — odpowiadający za dynamikę zjawiska i czynnik hamowania — związany z tempem osiągnięcia poziomu nasycenia (zaniku danego zjawiska). Innymi słowy, równaniem krzywej logistycznej możemy opisać wszystkie zjawiska, których prędkość rozwoju jest wprost proporcjonalna do iloczynu osiągniętego wzrostu, nazywanego czynnikiem rozpędu, oraz do odległości tego wzrostu od poziomu nasycenia, który możemy nazwać czynnikiem hamowania, gdyż z upływem czasu wartość tego czynnika maleje. Należy tutaj zwrócić uwagę na fakt interdyscyplinarnego wykorzystania krzywej logistycznej w różnych dziedzinach naukowych²³.

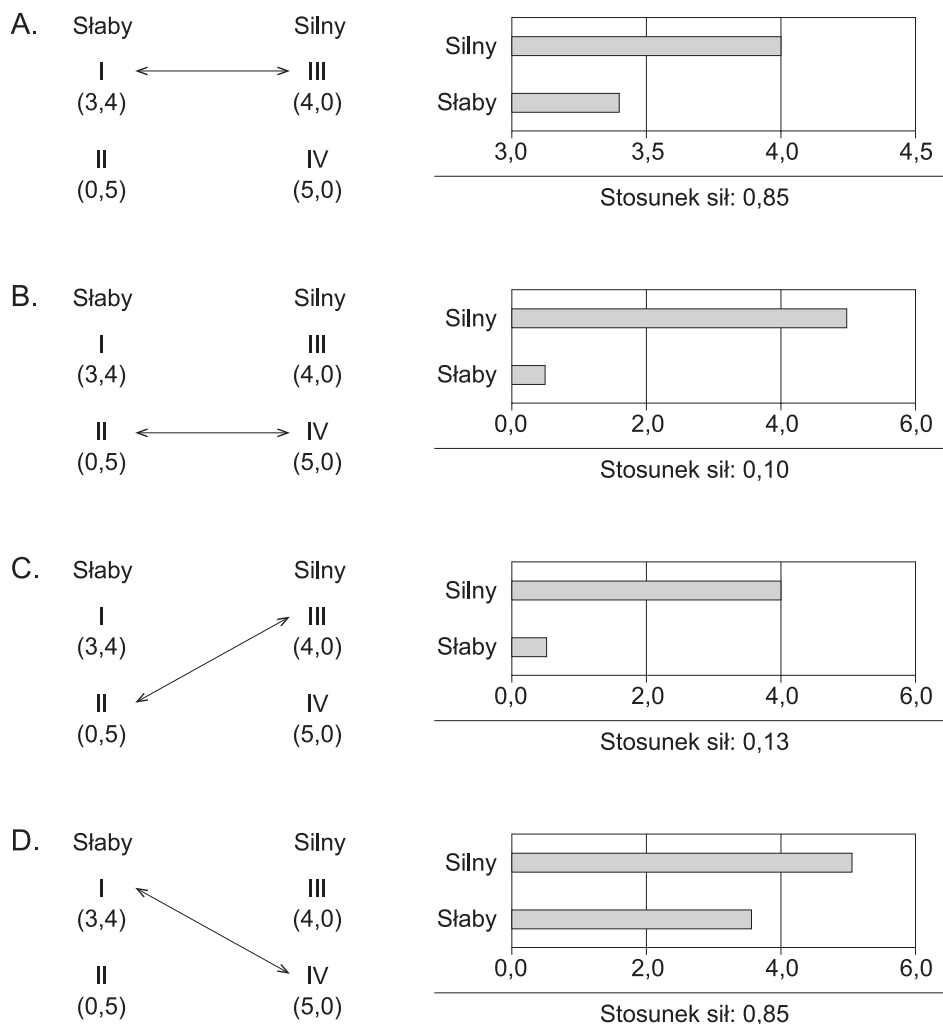
Opracowany model przewagi bierze pod uwagę dwie grupy czynników: wspomagających i utrudniających proces prowadzenia walki. Tak skonstruowany model pozwala na oszacowanie przewagi w przypadku konfrontacji „silnego” ze „słabym”, również podczas ataków terrorystycznych.

²¹ H. Spustek, *Model przewagi i jego implementacja komputerowa*, Warszawa 2006, s. 65–73.

²² S. Smolik, *Wyznaczanie parametrów krzywej logistycznej*, „Przegląd Statystyczny” 32, 1986, z. 4, s. 365–373.

²³ Zainteresowanie krzywą logistyczną sięga końca XIX wieku. Pionierem był P.F. Verhulst, a pierwszym propagatorem jej wykorzystania R.F. Pearl. To on nadał jej ostateczną postać stosowaną z dużym powodzeniem do dzisiaj. Demografowie (np. A.J. Lotka) i biolodzy jako pierwsi próbowali posłużyć się krzywą logistyczną do wyrażenia prawa rozwoju populacji. Krzywą logistyczną można dobrze dopasować do szeregu czasowego obrazującego ilościowy wzrost organizmów żywych w ustalonych warunkach (określony zapas żywności lub określony dopływ żywności). Krzywa ta może również dobrze opisywać wzrost ilościowy organizmów żywych wszędzie tam, gdzie nie nastąpiła jeszcze ingerencja człowieka w ich życie, np. w rezerwach ścisłych czy niedostępnych obszarach. Wykazano, że rozwój demograficzny ludności Szwecji przebiegał zgodnie z krzywą logistyczną. Rozwój ten w ciągu ostatnich dwóch stuleci odbywał się prawie w izolacji (nie oddziaływały na niego w znacznym stopniu czynniki zewnętrzne). Funkcja logistyczna dobrze opisuje popyt na dobra trwałego użytku, np. na samochody w krajach wysoko rozwiniętych, telewizory, motocykle i motorowery. Należy podkreślić, że funkcja logistyczna może dawać dobre prognozy krótkoterminowe i średnioterminowe, natomiast prognozy długoterminowe są ryzykowne. Krzywa logistyczna dobrze opisuje zmiany szybkości pewnych zjawisk chemicznych, np. szybkości rozpuszczania się soli w wodzie. W. Winkler zaproponował użycie krzywej logistycznej do opisu zmian gęstości sieci dróg kolejowych na określonym terenie. Funkcję logistyczną zastosowano w medycynie (np. rozwój pewnych chorób w organizmie) i farmakologii (sposób dawkowania niektórych leków). Podjęto również próby wykorzystania krzywej logistycznej w rehabilitacji i antropologii.

Na rysunku 2 pokazano wyniki generowane przez model przewagi dla hipotetycznych przypadków walki „słabego” z „silnym”. Strzałki po lewej stronie rysunku 2 wskazują na rodzaj oddziaływania, wartości liczbowe zaś określają potencjał obu stron. Obliczone wartości liczbowe stosunku sił obu stron są różne w zależności od rodzaju oddziaływań. Zastosowany algorytm pozwala na wariantowe ujęcie sposobu prowadzenia walki przez obie strony. Tego typu analiza prowadzi do wniosku, że zasadniczo słabszy przeciwnik, przy zastosowaniu odpowiedniej strategii działania, jest w stanie poważnie zagrozić stronie zdecydowanie silniejszej.

Rys. 2. Przykładowe wyniki generowane przez model przewagi

Źródło: opracowanie własne.

5. Podsumowanie

Ataki terrorystyczne są coraz powszechniejszą formą prowadzenia walki w ramach współczesnych konfliktów międzynarodowych. Rozwój metod i środków walki współczesnego terroryzmu spowodował powstanie nowych form walki określanych mianem wojny z terroryzmem. Stało się to powodem poszukiwań przez autora niniejszego artykułu modelowego opisu zdarzeń terrorystycznych, adekwatnego do modelu przewagi opracowanego dla klasycznego procesu walki zbrojnej. Obraz współczesnego pola walki zmienił się w stosunku do jego klasycznego odpowiednika, a zjawisko terroryzmu wpisało się na stałe w procesy walki. Wydaje się zatem, że przedstawiony model przewagi może zostać wykorzystany do opisu przebiegu zjawisk terrorystycznych.

Bibliografia

- Alexander Y., Hoenig M., *Superterroryzm biologiczny, chemiczny i nuklearny*, tłum. R. Stiller, Warszawa 2001.
- Drabik K., *Natura wojny w poglądach filozofów realistów*, „Kwartalnik Bellona” 2013, nr 3 (677).
- Ehrlich L., *Prawo międzynarodowe*, Warszawa 1958.
- Galewski Z., *Czynniki powodzenia we współczesnej walce*, Warszawa 1986.
- Grotius H., *Trzy księgi o prawie wojny i pokoju*, tłum. R. Bierzanek, t. 2, Warszawa 1959.
- Huzarski M., *Zagadnienia taktyki wojsk lądowych*, Toruń 1999.
- Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław 1969.
- Nożko K., *Walka o przewagę*, Warszawa 1985.
- Mróz M., *Użycie sił zbrojnych za granicą w świetle hiszpańskiej ustawy o obronie narodowej*, Biuro Studiów i Ekspertyz, Kancelaria Sejmu RP, Warszawa 2006.
- Oppenheim L., *International Law. A Treatise*, vol. 2, London 1955.
- Polcikiewicz Z., *Prognozy użycia broni jądrowej w przyszłych wojnach i konfliktach zbrojnych*, [w:] *Współczesne oblicza bezpieczeństwa międzynarodowego*, red. Ł. Jureńczyk, K. Sierzputowska, S. Sadowski, Bydgoszcz 2014.
- Smolik S., *Wyznaczanie parametrów krzywej logistycznej*, „Przegląd statystyczny” 32, 1986, z. 4.
- Spustek H., *Model przewagi i jego implementacja komputerowa*, Warszawa 2006.
- Urbanowski B., *Józef Piłsudski. Myśli, mowy i rozkazy*, Warszawa 1989.
- Zubek J., *Rozprawa habilitacyjna*, dodatek C/8300, AON, Warszawa 1990, s. 42–43.

TERRORISM — THE FIGHT BETWEEN WEAK AND STRONG OPPONENT

Summary

The article focuses on the phenomenon of terrorism in the form of the fight weak from strong. The terrorist attack can be described similarly to the process of the fight. This observation enables to build the universal model of the superiority. This model is based on the differential equation called the Logistic Law of Population Growth.

Keywords: military conflict, terrorism, superiority

Henryk Spustek
hspustek@uni.opole.pl